

Науковий керівник: Завальнюк І.Я., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю.

Анна Філімонова

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Львівського національного університету імені Івана Франка

КОНСТРУЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ІМІДЖУ ЗАСОБАМИ ТРАНСМЕДІЙНОГО СТОРІТЕЛІНГУ: КЕЙС ФОРМУЛИ-1

Проаналізовано механізми трансмедійного сторітелінгу у Формулі-1 як інструмента конструювання національних іміджів. На прикладі кейсів Саудівської Аравії, Катару та Росії виявлено розбіжності між державними наративами та їх міжнародною рецепцією. Досліджено спортвошинг як етичну проблему та роль трансмедійних стратегій у формуванні «м'якої сили» держав у глобальному медіапросторі.

Ключові слова: трансмедійний сторітелінг, національний імідж, м'яка сила, спортвошинг, міжнародна журналістика, Формула-1.

Специфіка сучасної міжнародної журналістики полягає у тому, що держави з автократичними чи тоталітарними режимами дедалі частіше використовують спортивну журналістику та стратегічні комунікації для конструювання образу демократичної держави. Це призводить до розмивання меж між об'єктивним спортивним репортажем та цілеспрямованим формуванням позитивного національного іміджу. Відтак, глобальні змагання перетворились у складні конструкти, через які країни-організатори намагаються коригувати міжнародне сприйняття власної внутрішньої та зовнішньої політики.

Актуальність дослідження зумовлена «платформізацією» спорту: трансмедійний сторітелінг (від стрімінгів до соцмереж) дозволяє державам формувати привабливі, проте суперечливі наративи про власну ідентичність. В умовах інформаційної конкуренції аналіз Формули-1 як інструмента «м'якої сили» дає змогу розкрити методи сучасного спортвошингу та етичні виклики, що постають перед міжнародними оглядачами.

Метою статті є аналіз механізмів трансмедійного сторітелінгу у конструюванні національного іміджу країн-організаторів Гран-прі. Дослідження базується на методі кейс-стаді та компаративному аналізі,

що дозволяє зіставити офіційні державні наративи з їх критичним висвітленням у незалежному міжнародному дискурсі.

Теоретичну основу дослідження становить концепція «м'якої сили» Дж. Ная — здатності держави досягати цілей через привабливість, а не примус [1, с. 5]. У цифровому середовищі спорт стає ретранслятором цієї сили, формуючи простір для публічної дипломатії та національного брендингу. Проте зростання впливу спорту на міжнародний імідж актуалізувало явище спортвошингу — стратегічного використання змагань для відволікання уваги від системних порушень прав людини у країні-організаторові [2].

У Формулі-1 цей процес реалізується через медіа-конвергенцію: перегони трансформуються у розгалужену екосистему стрімінгів та соцмереж. Такий сторітелінг базується на взаємодії медіаплатформ, де кожен канал робить унікальний внесок у розгортання наративу. Дж. Робінсон та Дж. Клеґґ визначають сучасну Формулу-1 як «найшвидшу у світі медіамашину», що залучає масового споживача через емоційну персоналізацію пілотів та драматизацію технічного регламенту [3, с. 8]. Цей трансмедійний підхід дозволяє державам інтегрувати політичні повідомлення у розважальний контент, розмиваючи межу між спортивною журналістикою та державним піаром.

Конструювання іміджу Саудівської Аравії базується на стратегії «керованої видимості». Королівство використовує Формулу-1 як інструмент медійної реабілітації після резонансних порушень прав людини, зокрема вбивства саудівського опозиційного журналіста та колумніста The Washington Post Джамалія Хашогджі [4]. Попри критичну статистику страт у 2025–2026 рр. (понад 347 страчених людей за рік) [5], перегони слугують «вітриною» модернізації. Специфічна архітектура Гран-прі — поділ на масовий туризм та ексклюзивні VIP-фінали для світової еліти — дозволяє купувати лояльність лідерів думок, формуючи ауру престижу. Через об'єктиви інфлюенсерів маскується трудова експлуатація мігрантів на будівництві об'єктів «Vision 2030» [6]. Мільярдні інвестиції у дозвіл на змагання стають «дипломатичною премією за мовчання» спільноти. Геополітична вага кейсу підтверджується навіть у кризових умовах. Скасування етапів у квітні 2026 року через загрозу іранських ударів викрило вразливість спортивної дипломатії. Проте боротьба за статус фінальних перегонів сезону свідчить про прагнення Ер-Ріада залишити за собою «останнє слово» у глобальному медійному наративі року.

Катар використовує Формулу-1 для фіксації статусу «прогресивного хабу», де медійна картинка траси Лосайл витискає системні порушення прав людини. Важливим етичним викликом є експлуатація мігрантів. За даними The Guardian, кількість смертей залучених до будівництва робітників сягає 6 500 осіб [7]. Трансмедійний наратив Формули-1

спотворює ці факти, зміщуючи фокус на технологічну досконалість командної зони, побудованої в межах тієї ж системи «Кафала», яку правозахисники називають сучасним рабством [7].

Окремим викликом для конструювання прогресивного іміджу Катару є «ціннісний дисонанс» між глобальними кампаніями Формули-1 за інклюзивність (наприклад, «We Race As One») та внутрішнім законодавством країни. Зокрема, система «чоловічої опіки» над жінками та криміналізація ЛГБТ+ спільноти створюють етичну «скляну стелю» для еволюції самого спорту. Трансмедійний сторітелінг працює як інструмент ціннісного спортвошингу. Через об'єктиви камер глядачеві транслюють участь жінок у «F1 Academy» чи присутність впливових менеджерок у спорті, що створює ілюзію гендерної рівності в державі. Проте, як зазначають аналітики Amnesty International, така візуальна репрезентація є лише елементом «дипломатії престижу», яка маскує відсутність базових прав для жінок та меншин [8]. Це доводить, що за допомогою Формули-1 авторитарні режими намагаються «купити» мовчання міжнародної спільноти щодо регресивних соціальних практик, гальмуючи реальні демократичні трансформації в обмін на технологічне видовище.

Для Росії Формула-1 також стала важливим етапом стратегії повернення на глобальну арену. Як зазначають дослідники Дж. Робінсон та Дж. Клеґґ, реалізація «давньої мрії» Берні Екклстоуна про російське Гран-прі стала можливою лише за особистого втручання Володимира Путіна [5, с. 174]. Проєкт мав довести «модерність» країни через ребрендинг Сочі як «Кавказької Рив'єри», ставлячи місто в один ряд із Монако [5, с. 175]. Це доводить, що Формула-1 розглядалася як інструмент лобіювання, за який держава сплачувала «дипломатичну премію». Трансмедійну підтримку забезпечив серіал «Drive to Survive» (Netflix), де Сочі тиражувався як ідеальний курорт. Емоційний сторітелінг та капітал «Уралкалію» нормалізували російську присутність, витісняючи питання агресивної зовнішньої політики Росії.

Крах стратегії настав із повномасштабним вторгненням в Україну у 2022 році. Розірвання контракту із російським пілотом Микитою Мазепіним (сином власника компанії «Уралкалій») та скасування Гран-прі в Сочі ознаменували межу ефективності спортвошингу. Трансформація «м'якої сили» проявилася у відкритій солідарності пілотів з Україною, що змусило «найшвидшу медіамашину» світу провести деконструкцію власного наративу.

Дослідження підтверджує, що сучасна Формула-1 трансформувалася з технічного змагання у потужний інструмент «ціннісного спортвошингу» та стратегічних державних комунікацій. У підсумку, інтеграція спорту в систему «м'якої сили» створює нові етичні виклики для міжнародної журналістики, де межа між об'єктивним репортажем та державною пропагандою стає дедалі розмитішою. У довгостроковій перспективі це несе

ризик перетворення великих спортивних медіаплатформ на інструменти маніпуляції громадською думкою. Відтак, ігнорування феномену спортвошингу може призвести до нормалізації автократичних наративів у глобальному інформаційному просторі, де технологічне видовище остаточно витіснить ціннісний дискурс про права людини.

Список використаних джерел

1. Най Дж. С. М'яка сила: засоби досягнення успіху в світовій політиці. Нью-Йорк: PublicAffairs, 2004.
2. Олішевська В. Спортивна дипломатія як інструмент «м'якої сили» держави. *Науковий вісник Чернівецького університету. Філософія. Філологія. Мистецтвознавство*. 2023. URL: <https://mhpi.chnu.edu.ua/mhpi/article/view/32/24> (дата звернення: 14.04.2026).
3. Робінсон Дж., Клеґт Дж. Формула: як шахраї, генії та фанати швидкості перетворили Ф-1 на глобальний феномен. Харків: Vivat, 2025.
4. Miller G., Harris S., Nakashima E. CIA concludes Saudi crown prince ordered Jamal Khashoggi's assassination. *The Washington Post*. 2018. URL: https://www.washingtonpost.com/world/national-security/cia-concludes-saudi-crown-prince-ordered-jamal-khashoggis-assassination/2018/11/16/98c89fe6-e9b2-11e8-a939-9469f1166f9d_story.html (дата звернення: 14.04.2026).
5. Саудівська Аравія: рекордна кількість страт у 2025 році. *Human Rights Watch*. 2026. URL: <https://www.hrw.org/news/2026/01/13/saudi-arabia-record-number-of-executions-in-2025> (дата звернення: 14.04.2026).
6. "Die First, and I'll Pay You Later": Saudi Arabia's 'Giga-Projects' Built on Widespread Labor Abuses. *Human Rights Watch*. 2024. URL: <https://www.hrw.org/report/2024/12/04/die-first-and-ill-pay-you-later/saudi-arabias-giga-projects-built-on-widespread> (дата звернення: 14.04.2026).
7. Revealed: 6,500 migrant workers have died in Qatar since World Cup grant. *The Guardian*. 2021. URL: <https://www.theguardian.com/global-development/2021/feb/23/revealed-migrant-worker-deaths-qatar-fifa-world-cup-2022> (дата звернення: 14.04.2026).
8. Formula 1: 10-year Qatar deal must be met with human rights 'pit stop'. *Amnesty International*. 2021. URL: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/09/formula-1-10-year-qatar-deal-must-be-met-with-human-rights-pit-stop/> (дата звернення: 14.04.2026).

Науковий керівник: Квасниця О.Ю., кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент кафедри зарубіжної преси та інформації факультету журналістики ЛНУ імені Івана Франка.